

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Τοῦ ΓΙΑΝΝΗ ΚΟΣΠΕΝΤΑΡΗ

Τὰ τελευταία χρόνια τὸ πρόβλημα τῆς Παιδείας βρίσκεται μόνιμα σχεδὸν στὸ κέντρο τῆς προσοχῆς καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Οἱ ἀγῶνες τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν, τῶν σπουδαστῶν καὶ τῶν μαθητῶν, τῶν γονέων καὶ ὄλων τῶν παραγόντων ποὺ ἐνδιαφέρονται καὶ ἀγωνίζονται γιὰ τὸν ἐκσυγχρονισμό καὶ τὴν ἀναγέννηση τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας, τὸ φέρνουν συνεχῶς στὴν πρώτη σειρὰ τῆς ἐπικαιρότητος. Ἰδιαιτέρως, ὁ ἀγῶνας τῆς σπουδαζούσης νεολαίας τοῦ ἔδωσε ἐξαιρετικὴν βαρύτητα καὶ τὸ ἀνύψωσε στὸ ἐπίπεδο τῶν μεγάλων ἐθνικῶν προβλημάτων, ποὺ μένουν ἄλυτα καὶ περιμένουν τὴ λύση τους ἀπὸ τὶς προοδευτικὲς δυνάμεις ποὺ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν ἀποκατάσταση καὶ τὴν ἀνάπλαση τῆς Δημοκρατίας στὴ χώρα μας. Γιατί, ὅπως εἶναι γνωστό, κάθε κοινωνικὴ μεταρρύθμιση καὶ πρόοδος γίνεται μὲ τοὺς ἀγῶνες τοῦ λαοῦ, γίνε- μὲ τὴν πάλη τῶν προοδευτικῶν δυνάμεων τῆς κοινωνίας. Ἐπομένως, ἡ ἀλλαγὴ καὶ ἡ πρόοδος στὸν τομέα τῆς Παιδείας εἶναι σκοπὸς καὶ ἔργο τῶν δυνάμεων τῆς κοινωνικῆς προόδου, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δημοκρατίας, ἐνῶ ἡ στασιμότητα καὶ ἡ καθυστέρησή της εἶναι σκοπὸς καὶ ἐπιδίωξη τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ἀντίδρασης. Ὅπως ἔλεγε ὁ Δ. Γληνός:

«Ἡ λαϊκὴ ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση δὲ μπορεῖ νὰ ἔχει ἄλλο κοινωνικὸ φορέα καὶ πρόμαχο, παρὰ τὶς κοινωνικὲς ἐκεῖνες τάξεις ποὺ σὰν ἀδικημένες ἀγωνίζονται νὰ λυτρωθοῦν καὶ νὰ κατακτήσουν τὰ δικαιώματά τους».

Εἶναι μεγάλης σημασίας τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς στὴ μεγάλη του πλειοψηφία ἔχει συνειδητοποιήσει ὄχι μόνον τὴν τεράστια σημασία τῆς Παιδείας στὴ σημερινὴ ἐποχὴ, ἀλλὰ καὶ τὴν τρομακτικὴ καθυστέρησή της στὴ χώρα μας καὶ προβάλλει ἔντονα τὸ αἶτημα γιὰ τὴ βελτίωσή της καὶ ἀγωνίζεται, μὲ πρωτοπορία τὴ νεολαία, γιὰ μιὰ ριζικὴ ἀναμόρφωσή της, ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ συμ-

φέρον τοῦ Ἔθνους σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ οἱ λαοὶ κινητοποιοῦν τὶς ὑλικὲς καὶ πνευματικὲς τους δυνάμεις γιὰ τὴν οἰκονομικὴ καὶ πολιτιστικὴ τους ἀνάπτυξη καὶ πρόοδο.

Καὶ εἶναι πρὸς τιμὴν τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας τὸ ὅτι μὲ ἐπίγνωση τῆς μεγάλης ἀξίας καὶ σπουδαιότητος ποὺ ἔχει ἡ Παιδεία γιὰ τὸ μέλλον τοῦ Ἔθνους ἄρχισε τὴν ἐξόρμησή της γιὰ τὴν προοδευτικὴ καὶ δημοκρατικὴ ἀνάπλαση τῆς Ἑλλάδας μὲ κύριο αἶτημα τὴν αὔξηση τῶν πιστώσεων γιὰ τὴν Παιδεία σὰν πρώτη καὶ βασικὴ προϋπόθεση γιὰ τὴ βελτίωσή της.

ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟΣ

Σὲ μιὰ σειρὰ χώρες ἄρχισε ἀπὸ χρόνια ἡ προγραμματισμένη δραστηριοποίηση καὶ κινητοποίηση τῶν ὑλικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων τῶν λαῶν γιὰ τὴν ἀπεριόριστη ἀνάπτυξη τῆς ἐθνικῆς τους οἰκονομίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τους. Σ' αὐτὴ τὴν ἐθνικὴ τους ἐξόρμησι ἡ Παιδεία καλεῖται νὰ παίξει πρωτεύοντα ρόλο. Γιατί πραγματικά, ἡ Παιδεία, ἡ πραγματικὰ ἀξία τοῦ προορισμοῦ τῆς Παιδείας, εἶναι ἡ δύναμη ἐκεῖνη ποὺ δημιουργεῖ τοὺς οἰκοδόμους ἐνὸς ὑψηλοῦ ὑλικοῦ καὶ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ. Αὐτὴ καλλιεργεῖ, ἀναπτύσσει καὶ ἐξοπλίζει τὴν πνευματικὴ δύναμη τοῦ ἔθνους μὲ τὴν ἐπιστημονικὴ καὶ τεχνικὴ γνώση. Καὶ εἶναι γνωστὸ πὼς ἡ πνευματικὴ δύναμη, ἡ ἠθικὰ συγκροτημένη, ἡ ὀργανωμένη καὶ ἐξοπλισμένη μὲ τὴν ἐπιστημονικὴ καὶ τεχνικὴ γνώση στὴν πιὸ ἐξελιγμένη μορφή τους, εἶναι ἡ πιὸ δημιουργικὴ καὶ ἡ πιὸ πολύτιμη παραγωγικὴ δύναμη τοῦ ἔθνους.

Γι' αὐτὸ τὰ κράτη ποὺ θέλουν τὴν πρόοδο ἀναμορφῶνουν συνεχῶς τὴν Παιδεία τους, κάνουν ριζικὲς μεταρρυθμίσεις στὰ ἐκπαιδευτικὰ τους συστήματα, ἀνανεῶνουν τὰ προγράμματα καὶ τὶς μεθόδους διδασκαλίας, δημιουργοῦν νέους τύπους σχολείων, αὐξάνουν συνεχῶς τὶς πιστώσεις γιὰ τὴν Παιδεία, γιὰ νὰ μπορεῖ ἡ Παιδεία μας ν' ἀνταποκρίνεται

στά αιτήματα της εποχής, στις ανάγκες της αναπτυσσόμενης οικονομίας και στις απαιτήσεις του σύγχρονου πολιτισμού, όπως εξελίσσεται με ρυθμούς ταχύτατους και όπως διαμορφώνεται με την πρακτική εφαρμογή των νέων επιτεύξεων της επιστήμης και της τεχνολογίας σ' όλους τους τομείς της κοινωνικής, της οικονομικής και της πολιτιστικής ζωής των λαών.

Η ειρηνική συνύπαρξη των παγκόσμιων κοινωνικο-οικονομικών συστημάτων, του καπιταλιστικού από το ένα μέρος και του σοσιαλιστικού από το άλλο, και η ειρηνική αμιλλα για την οικονομική πρόοδο και την ανάπτυξη του πολιτισμού, υποχρεώνουν τα κράτη, ακόμα κι' εκείνα που έχουν Παιδεία ύψλης στάθμης, να κάνουν εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, να διαθέτουν μεγαλύτερες πιστώσεις, να βελτιώνουν το σύστημα εκπαίδευσης επιστημονικών και τεχνικών στελεχών, ν' αυξάνουν τον αριθμό των ειδικευμένων στελεχών, ν' ανεβάζουν το επίπεδο της ειδίκευσης του εργατικού τους δυναμικού και ν' ανυψώνουν γενικά το μορφωτικό επίπεδο των λαών τους. Οι μεταρρυθμίσεις και οι βελτιώσεις αυτές είναι πιο ριζικές στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και πραγματοποιούνται στα πλαίσια των κοινωνικοπολιτικών αλλαγών που έγιναν με την εγκαθίδρυση των λαϊκών Δημοκρατικών καθεστώτων στις χώρες αυτές και με την προγραμματισμένη κινητοποίηση δυνάμεων των εθνικών τους πόρων και όλων των υλικών και πνευματικών τους δυνάμεων για την άσταμάτητη και άπεριόριστη οικονομική και πολιτιστική πρόοδο και ανάπτυξη. Άλλα και στις χώρες της Δυτ. Ευρώπης και της Αμερικής έγιναν και γίνονται μεταρρυθμίσεις και βελτιώσεις στην Παιδεία.

Ζούμε στην εποχή της ατομικής ενέργειας, στην εποχή των κοσμικών πτήσεων. Και το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό αυτής της εποχής είναι ότι κυριαρχείται από την ιλιγγιώδη πρόοδο της επιστήμης και της τεχνικής. Η επιστήμη στην εποχή μας διεισδύει όλο και περισσότερο στην κοινωνική, την οικονομική και πολιτιστική ζωή των λαών. Η παραγωγή σ' όλους τους κλάδους της οικονομίας γίνεται τεχνολογική εφαρμογή της σύγχρονης επιστήμης.

Έτσι, «η επιστήμη συγχωνεύεται οργανικά με την παραγωγή και η επιστημονική έρευνα ενώνεται οργανικά με την παραγωγική διαδικασία σαν συστατικό της μέρος και αρχίζει να παίζει αποφασιστικό ρόλο». Γι' αυτό στις χώρες που αναπτύσσονται οικονομικά και έκπολιτιστικά, ο αριθμός των επιστημόνων και των τεχνικών στη σύνθεση της κοινωνίας αυξάνει με πολύ γρήγορο ρυθμό.

«Στις βιομηχανικές χώρες ο αριθμός των επιστημόνων αυξάνει κατά 10% το χρόνο, δηλαδή διπλασιάζεται στα 10 χρόνια. Αυτό σημαίνει ότι ο ρυθμός αύξησης του αριθμού των επιστημόνων είναι μεγαλύτερος από το ρυθμό αύξησης οποιασδήποτε άλλης κατηγορίας εργαζομένων».

(Ακαδημαϊκός Σ. Στρουμέλιν: «Ο ρό-

λος της επιστήμης στη σύγχρονη κοινωνία». Το συμπέρασμα από τα παραπάνω βγαίνει μόνο του: Το χαρακτηριστικό της σύγχρονης εποχής είναι η εύρυθμη εφαρμογή της επιστήμης και της τεχνικής σ' όλα τα στάδια της παραγωγής και σ' όλους τους κλάδους της οικονομίας.

Όλα τα άτομα της κοινωνίας που παίρνουν μέρος στην παραγωγή, από το γεωργό ή τον κτηνοτρόφο ή το βιομηχανικό εργάτη, πρέπει να είναι πνευματικά ανεπτυγμένοι και να έχουν επαγγελματική και τεχνική κατάρτιση, δηλαδή ειδίκευση. Όπως έγραψε η Ρόζα Ίμβριώτη σε προηγούμενο τεύχος του περιοδικού:

«Η εποχή μας απαιτεί άριστη τεχνική κατάρτιση όλων. Το κάθε άτομο πρέπει να κατέχει ύψηλη γενική μόρφωση, μα απαραίτητος είναι και ο γερός εξοπλισμός από τεχνικές γνώσεις και επαγγελματική συνείδηση».

Και όλοι ξέρουμε πώς τους επιστήμονες και τους τεχνικούς, τα ειδικευμένα στελέχη όλων των κλάδων και όλων των κατηγοριών και βαθμών, τους ειδικευμένους εργάτες, γεωγούς, κτηνοτρόφους, επαγγελματίες, υπαλλήλους, γενικά τον άνθρωπο, τον ικανό για χρησιμη κοινωνική εργασία, τους καταρτίζει το σχολείο, τους φτιάχνει η Παιδεία.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ - ΟΙ ΑΙΤΙΕΣ ΤΗΣ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗΣ

Και ενώ αυτή είναι η εποχή μας και τόσο σπουδαίος είναι ο ρόλος της Παιδείας στην εποχή μας, εμείς έχουμε Παιδεία τόσο καθυστερημένη, με τόσες και τέτοιες ελλείψεις και αδυναμίες, που υπεύθυνοι κρατικοί παράγοντες παραδέχονται ότι:

«Δέν μπορεί να γίνει λόγος στη χώρα μας περί Παιδείας, όπως νύν έχουν τα πράγματα».

(Χριστ. Σ. Στράτος πρώην υπουργός της Παιδείας, Ν. Οικονομία τεύχ. 3) 1963, σελ. 211).

Και δέν είναι μόνον ο κ. Χρ. Στράτος που παραδέχεται πώς δέν έχουμε Παιδεία. Και άλλοι υπουργοί της Παιδείας έκαμαν παρόμοιες διαπιστώσεις. Ο κ. Α. Γεροκωστόπουλος, τέως υπουργός της Παιδείας είπε στη Βουλή:

«Κατά κοινήν συνείδησιν η Έλληνική Παιδεία, ύστερούσα και από απόψεως οργανώσεως και προγραμματισμού, αλλά και από απόψεως υλικού εξοπλισμού, έχει παύσει πλέον να ανταποκρίνεται εις τας έπιτακτικές ανάγκες του καιρού μας».

(Πρακτικά Βουλής της 23.6.59).

Οι δυνάμεις της κοινωνικής και πνευματικής αντίδρασης στη χώρα μας κράτησαν την Παιδεία στο πιο χαμηλό επίπεδο και από την πλευρά της μορφής και της οργάνωσης και από την πλευρά του περιεχομένου και από την πλευρά των υλικών μέσων και προϋποθέσεων. Όλη η εύθνη γι' αυτή την άξιο-

θρήνητη κατάσταση της 'Ελληνικής Παιδείας ανήκει στην παράταξη εκείνη, που καταπολέμησε και ματαίωσε κάθε μεταρρύθμιση και από απόψεως υλικού έξοπλισμού, έχει παύσει κάθε βελτίωση της Παιδείας. 'Ιδιαίτερα οι κυβερνήσεις της τελευταίας 10ετίας έχουν την πιο μεγάλη ευθύνη γιατί παραμέλησαν εγκληματικά την έθνική μας Παιδεία και με την αντιδραστική, αντιπροοδευτική και αντιλαϊκή εκπαιδευτική τους πολιτική την οδήγησαν στο σημερινό οίκτρο της κατάντημα.

ΔΗΜΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΙΕΣ ΚΑΙ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Το θέμα της Παιδείας είναι μεγάλο, πολύπλευρο και πολυσύνθετο. Είναι από τα θέματα που έχει ίσως έρευνηθεί και μελετηθεί περισσότερο από όλα. Όλες οι έλλείψεις και όλες οι αδυναμίες της έλληνικής Παιδείας είναι πια διαπιστωμένες, πολύ γνωστές και μάλιστα όμολογημένες και παραδεδεδυμένες από τους πολιτικούς, οικονομικούς και πνευματικούς παράγοντες που επί μια 10ετία υπεύθυνα και κυριαρχικά άσκησαν την κοινωνική και εκπαιδευτική πολιτική στη χώρα μας.

Όταν έξετάσει κανείς προσεκτικά τις δηλώσεις που έχουν κάνει κατά καιρούς οι αρμόδιοι και υπεύθυνοι κρατικοί παράγοντες, σχετικά με την Παιδεία, θα ιδεί ότι γίνονται συχνά όρθες διαπιστώσεις, έπακολουθούν μεγαλόστομες διακηρύξεις και δίδονται μεγάλες και δημαγωγικές υποσχέσεις, ενώ οι πράξεις και τα έργα βρίσκονται σε ριζική αντίθεση με τα λόγια. 'Αξίζει να παραθέσουμε εδώ μερικές τέτοιες διαπιστώσεις ή διακηρύξεις και έπαγγελίες:

Την άνοιξη του 1955 ο τότε πρωθυπουργός κ. Παπάγος αφού επί 3½ έτη παραμέλησε την Παιδεία, και διέθετε από τον Κρατικό Προϋπολογισμό ελάχιστο ποσοστό, το χαμηλότερο από όλα τα ευρωπαϊκά κράτη, ύστερα από την άπεργία των εκπαιδευτικών, έξηγγειλε κυβερνητικό «πρόγραμμα ανασυγκροτήσεως και αναμορφώσεως της 'Ελληνικής Παιδείας, το όποιο θα διήρχετο δια διαδοχικών φάσεων».

'Η κυβέρνηση Καραμανλή διακήρυξε πολλές φορές ότι θα κάμει «ριζικήν μεταρρύθμισιν της Παιδείας». Συγκρότησε τη γνωστή 'Επιτροπή Παιδείας για να μελετήσει το εκπαιδευτικό πρόβλημα, αλλά τα πορίσματα και τις προτάσεις της έπιτροπής αυτής για κάποιες μεταρρυθμίσεις και βελτιώσεις - που δεν ήταν καθόλου ριζικές - τις άγνόησε. Βρίσκονται στα χρονοντούλαπα του ύπουργείου της Παιδείας λησμονημένες και σκεπασμένες από πολλή σκόνη.

Το 1959, ο τότε πρωθυπουργός κ. Κ. Καραμανλής δήλωνε:

«Με τα νέα εκπαιδευτικά νομοσχέδια εισάγονται ουσιώδεις μεταρρυθμίσεις εις το ισχύον εκπαιδευτικόν σύστημα, αί όποια ύπαγορεύονται από την ανάγκην μιās έκ βάθρων ανακαινίσεως του εκπαιδευτικού συστήματος και ίκανοποιούν τον κοινόν πόθον πολλών γενεών».

Και σε συνέχεια:

«Ός υπεύθυνος διαχειριστής των αναγκών της χώρας, διεπίστωσα ότι ή έλληνική κοινωνία στερείται έπαρκούς αριθμού τεχνικών στελεχών δια την επάνδρωσιν των διαφόρων τομέων της οικονομικής δραστηριότητος και ότι το Κράτος δεν έχει ούτε καν εις την διοίκησιν αριθμητικώς έπαρκή στελέχη».

Τώρα ξέρουν όλοι τί είδους «ριζική μεταρρύθμιση» και τί είδους βελτίωση της Παιδείας έγινε με τα εκπαιδευτικά εκείνα νομοσχέδια, που ή κυβέρνηση με δημαγωγικό θόρυβο τα είχε έξαγγείλει σαν «έκ βάθρων ανακαινίση του εκπαιδευτικού μας συστήματος». 'Αν έξαιρεθή εκείνο που άφορά την ίδρυση μέσων τεχνικών σχολών - πολύ μικρό βήμα στην όργάνωση Κρατικής μέσης τεχνικής Παιδείας - για τις όποιες και δε διετέθησαν τα άπαραίτητα χρήματα και δεν υπήρχαν ούτε διδακτήρια, ούτε έγκαταστάσεις και εργαστήρια, ούτε προγράμματα διδασκαλίας, ούτε διδακτικά βιβλία, ούτε διδακτικό προσωπικό, και είναι γνωστό πως λειτούργησαν και πως λειτουργούν και σήμερα κάτω από τέτοιους όρους, τα εκπαιδευτικά νομοσχέδια του 1959 και τα μεταγενέστερα άφησαν άνεπαφο το εκπαιδευτικό μας σύστημα και δεν άλλαξαν ούτε το περιεχόμενο, ούτε το χαρακτήρα της Παιδείας μας και δε θεράπευσαν καμμιά από τις αδυναμίες και τις έλλείψεις της.

'Η 'Ελληνική Παιδεία συνέχισε την πορεία της στην κατεύθυνση της παρακμής και της άποσύνθεσης. Το εκπαιδευτικό μας πρόβλημα παραμένει άλυτο. Και με την πάροδο του χρόνου γίνεται όξύτερο και δυσκολώτερο.

ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΥΠΑΝΑΠΤΥΚΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΜΑΣ

'Η Παιδεία στην 'Ελλάδα έξακολουθεί να έχει όλα τα τυπικά χαρακτηριστικά της Παιδείας των καθυστερημένων και υπανάπτυκτων χωρών.

'Αναφέρουμε τα κυριώτερα:

1. Μεγάλο ποσοστό αναλφαβήτων: Σύμφωνα με τα στοιχεία της άπογραφής του 1961, από τους 6.887.100 κατοίκους της χώρας μας, ηλικίας 10 έτών και πάνω τα 1.220.000, δηλαδή ποσοστό 17%, είναι έντελώς άγράμματοι, είναι αναλφάβητοι, και 2.031.600, δηλαδή ποσοστό 30%, δεν έχουν τελειώσει το Δημοτικό σχολείο, που σημαίνει πως είναι σχεδόν άγράμματοι με τις στοιχειώδεις γνώσεις - τα κολυβογράμματα - των πρώτων τάξεων του Δημοτικού.

'Ο καθένας αντιλαμβάνεται τί σημαίνει εις την έποχή μας ένα τέτοιο ποσοστό (47%) αναλφαβήτων και άγραμμάτων, τόσο για την πνευματική στάθμη του λαού όσο και για την οικονομική και πολιτιστική του ανάπτυξη. 'Ο 'Ελληνικός λαός δε βρίσκεται άπλώς σε χαμηλό πνευματικό επίπεδο. Με τα σημερινά κριτήρια και τις άπαιτήσεις της σύγχρονης οικονομικοπαράγωγικής δραστηριότητος, σχεδόν το μισό των εργαζομένων της χώρας μας δεν έχουν τη δυνατότητα ν' αναπτύξουν

την οικονομία τους, ν' αυξήσουν την παραγωγή τους και ν' ανεβάσουν τὸ βιοτικὸ καὶ πολιτιστικὸ τους ἐπίπεδο. Ἔτσι ὁμοῦς ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι καταδικασμένος νὰ μείνει πολὺ πίσω στὸ δρόμο τῆς εἰρηνικῆς ἀμιλλας τῶν λαῶν γιὰ τὴν οἰκονομικὴ τους πρόοδο καὶ τὴν πολιτιστικὴ τους ἀνάπτυξη.

Τὸ Κράτος ἀναγνώρισε τὸν ἐθνικὸ αὐτὸ κίνδυνο, ἀλλὰ μόνο θεωρητικὰ, στὰ λόγια. Στὴν πράξη δὲν ἔκαμε τίποτα τὸ οὐσιαστικὸ καὶ δὲν πῆρε κανένα γενναῖο μέτρο γιὰ νὰ βγάλει τὴ χώρα μας ἀπὸ τὴν ἀπαράδεκτη αὐτὴ καθυστέρηση. Τὸ Κράτος δὲ διαθέτει τὶς ἀπαραίτητες γιὰ τὴν ἐξάλειψη τοῦ ἀναλφαβητισμοῦ πιστώσεις.

2. Ἐλλείψη Κρατικῆς πρόνοιας γιὰ τὴν προσχολικὴ ἡλικία. Στὴ χώρα μας δὲν ὑπάρχει οὐσιαστικὰ κρατικὴ φροντίδα γιὰ τὰ παιδιὰ τῆς προσχολικῆς ἡλικίας. Οὔτε παιδικοὶ σταθμοὶ, οὔτε νηπιαγωγεῖα ὑπάρχουν. Τὰ ὑπάρχοντα 993 νηπιαγωγεῖα μὲ 35 χιλ. νήπια, δὲν καλύπτουν παρὰ μονάχα τὸ 1/10 ἀπὸ τὶς ἀνάγκες. Ἡ νομοθεσία μας προβλέπει τὴν ἴδρυση καὶ λειτουργία νηπιαγωγείων. Καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ Παιδείας ἔκαμε τὴ διαπίστωση ὅτι:

«Ἡ προσχολικὴ ἡλικία δὲν ἐπέσυρε τὴν προσοχὴ τοῦ Κράτους εἰς βαθμὸν ἀνάλογον πρὸς τὴν σημασίαν, τὴν ὁποῖαν ἐγκλείει αὐτὴ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ χαρακτήρος τῶν παιδιῶν».

Καὶ παραδέχεται πὼς εἶναι ἀνάγκη νὰ ὀργανωθῆ πλήρες δίκτυο νηπιαγωγείων μὲ 8.500 νηπιαγωγεῖα.

Τὸ ἐθνικὸ καὶ κοινωνικὸ συμφέρον ὑπαγορεύει στὸ Ἑλληνικὸ Κράτος τὴν ὑποχρέωση νὰ ἀντιμετωπίσει αὐτὸ τὸ πρόβλημα καὶ νὰ καλύψει μιὰ κοινωνικὴ ἀνάγκη ποὺ πηγάζει ὄχι μόνο ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ ἀθλιότητα καὶ τὶς συνθήκες διαβίωσης τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ ἐξέλιξη ποὺ φέρνει τὴ γυναίκα στὸ ἐργοστάσιο, στὸν ἀγρό, στὸ γραφεῖο καὶ σ' ἄλλους τόπους ἐργασίας μακριὰ ἀπὸ τὸ σπίτι. Ἐνα δίκτυο ἀπὸ σχολικοὺς σταθμοὺς καὶ νηπιαγωγεῖα θὰ ἦταν τὸ λιγώτερο ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ θεωρηθεῖ σὰν ὑποχρέωση ἐνὸς πολιτισμένου κράτους καὶ πρὸς τὸ ὁποῖο θὰ ἔπρεπε νὰ τείνει γιὰ νὰ φτάσει σύντομα μιὰ ὀργανωμένη καὶ προγραμματισμένη κρατικὴ πρόνοια γιὰ τὰ παιδιὰ τῆς προσχολικῆς ἡλικίας.

Ὁ «ὑπεύθυνος ὁμοῦς διαχειριστὴς τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας», ποὺ ἀνέβασε τοὺς φόρους ποὺ πληρώνει ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ἀπὸ 8.846 ἑκατ. τὸ 1956 σὲ 14.227 τὸ 1961, ἀγνόησε αὐτὴ τὴν ἀνάγκη τοῦ λαοῦ. Καὶ τὸ κράτος ἀρνεῖται νὰ διαθέσει πιστώσεις γιὰ τὸν τομέα αὐτὸν τῆς κοινωνικῆς καὶ ἐκπαιδευτικῆς πρόνοιας καὶ ἔχει ἀναθέσει τὴ φροντίδα γιὰ τὴ διαπαιδαγώγηση τῶν παιδιῶν τῆς τρυφερῆς ἡλικίας στοὺς δρόμους.

Ἄλλα ὁμοῦς κράτη δὲ θεωροῦν περιττὲς καὶ ἀχρηστες τὶς δαπάνες γιὰ νηπιαγωγεῖα. Στὴν Ἰταλία, π.χ., τὸ 1957 λειτουργοῦσαν 16.650 νηπιαγωγεῖα καὶ ὑπηρετοῦσαν 29.695 νηπια-

γωγοί, ἐνῶ στὴ γειτονικὴ Βουλγαρία τὸ 1958 λειτουργοῦσαν 6.314 νηπιαγωγεῖα μὲ 10.329 νηπιαγωγούς.

3. Μικρὴ διάρκεια ὑποχρεωτικῆς φοίτησης. Στὶς ἀναπτυγμένες χώρες ἡ ὑποχρεωτικὴ φοίτηση διαρκεῖ 8 - 12 χρόνια, δηλαδὴ τὰ παιδιὰ φοιτοῦν στὸ σχολεῖο ὑποχρεωτικὰ ἀπὸ τὸ 7ον ὡς τὸ 15ον ἔτος τῆς ἡλικίας τους (Ἀγγλία 11 χρόνια, Γαλλία 10, Βέλγιο 10, Τσεχοσλοβακία 9, ΗΠΑ 9 - 12 χρόνια κλπ.).

Στὴν Ἑλλάδα ἡ ὑποχρεωτικὴ φοίτηση εἶναι ὀχρονή. Ἀπὸ τὶς χώρες τῆς Εὐρώπης μόνο ἡ Ἑλλάδα καὶ ἡ Πορτογαλία ἔχουν ὀχρονὴ ὑποχρεωτικὴ ἐκπαίδευση καὶ ἡ Ἰσπανία 4χρονη. Σ' ὅλες τὶς ἄλλες εἶναι 8χρονη καὶ περισσότερο. Ἀναγνωρίζεται ὅτι ἡ σημερινὴ ὀχρονὴ ὑποχρεωτικὴ ἐκπαίδευση δὲν εἶναι ἐπαρκὴς καὶ δὲ μπορεῖ νὰ ἐκπληρώσει τὸν προορισμὸ τῆς. Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἀπὸ τὶς 160 - 170 χιλ. νέους ποὺ μπαίνουν κάθε χρόνο στὸν ἐνεργὸ πληθυσμὸ τῆς χώρας μας, τὰ 70%, δηλαδὴ οἱ 130.000, ἔχουν μόνο τὶς πενιχρὲς γνώσεις τοῦ Δημοτικοῦ καὶ πολλοὶ οὔτε κι' αὐτές. Ἡ Διδασκαλικὴ Ὀμοσπονδία ἀπὸ χρόνια προβάλλει τὸ αἴτημα γιὰ 8χρονη ὑποχρεωτικὴ ἐκπαίδευση. Ἡ Ἐπιτροπὴ Παιδείας διατύπωσε τὴν ἀποψη ὅτι:

«Μὲ τὴν σημερινὴ πρόοδο τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς τεχνικῆς, γενικὴ τάσις εἶναι ἡ αὐξησης τῶν ἐτῶν τῆς ὑποχρεωτικῆς λαϊκῆς Παιδείας», καὶ ἀναγνωρίζει τὴν ἀνάγκη νὰ αὐξηθεῖ ἡ διάρκεια τῆς ὑποχρεωτικῆς φοίτησης, ἀλλὰ δὲν τὸ πρότεινε μόνο καὶ μόνο, γιατί αὐτὸ «σημαίνει νέα δυσβάστακτα διὰ τὸν κρατικὸν προϋπολογισμὸν θάρη». Οἱ ἀρμόδιοι καὶ ὁ λαὸς ἔκριναν ὅτι εἶναι ἀπαραίτητὴ ἡ αὐξηση τῶν ἐτῶν τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐκπαίδευσης. Ὁ «ὑπεύθυνος ὁμοῦς διαχειριστὴς τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας», ὁ ὁποῖος ἀνέβασε τὶς δαπάνες τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ ἀπὸ 13.511 ἑκατ. τὸ 1955, σὲ 26.190 ἑκατ. τὸ 1962 περιφρόνησε αὐτὸ τὸ αἴτημα τοῦ λαοῦ γιὰ καλύτερη καὶ περισσότερη λαϊκὴ μόρφωση καὶ τοποθέτησε τὴν Παιδεία στὴν τελευταία σειρά.

Σὲ ἄλλες χώρες οἱ ὑπεύθυνοι τῆς ἐξουσίας ἔχουν ἀντίθετὴ γνώμη. Ὁ Γάλλος ὑπουργὸς τῆς Παιδείας πρὶν ἀπὸ 5 χρόνια στὴν εἰσήγησή του γιὰ τὴν αὐξηση τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐκπαιδύσεως ἀπὸ 9 σὲ 11 χρόνια ἔλεγε:

«Ἡ παράταση τῆς ὑποχρεωτικῆς σχολικῆς ἡλικίας ἀποτελεῖ καθ' ἑαυτὴν ἕνα παράγοντα οἰκονομικῆς προόδου, γιατί ὅλοι συμφωνοῦν στὴν ἀναγνώριση ὅτι ἡ παραγωγικὴ πρόοδος προσδιορίζεται κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὴν στάθμη τῆς Παιδείας τοῦ συνόλου τῶν ἐργαζομένων».

4. Μικρὸς ἀριθμὸς δασκάλων καὶ καθηγητῶν σὲ σχέση μὲ τοὺς μαθητὲς. Ἡ παραδεγμένη ἀπὸ τὴν παιδαγωγικὴ ἐπιστῆμη ἀναλογία γιὰ ἱκανοποιητικὴ ἀπόδοση τῆς διδασκαλίας εἶναι 1 δάσκαλος: 30 περίπου μαθητὲς στὴ στοιχειώδη ἐκπαίδευση καὶ 1 καθηγητῆς: 20 μαθητὲς στὴ Μέση Παιδεία. Στὴν Ἑλλάδα ἡ ἀναλογία εἶναι 1:47 στὴ στοιχειώδη ἐκπαίδευση καὶ 1:37 στὴ Μέση Παιδεία.

Σε άλλες χώρες ή αναλογία είναι: Στοιχειώδης εκπαίδευση: Γαλλία 23, Έλβετία 25, Ίταλία 26, Νορβηγία 26, Σουηδία 23, Μέση Έκπαίδευση: Άγγλία 20, Γαλλία 22, Δ. Γερμανία 25, Δανία 14, Ίταλία 12, Όλλανδία 18, Σουηδία 21, Νορβηγία 16 ΗΠΑ 18 (Κ. Καλλία: Τò Έκπαιδευτικόν πρόβλημα, σ. 36). Για να βελτιωθεί ή αναλογία στη χώρα μας πρέπει να αύξηθεί ό αριθμός τών δασκάλων κατά 10.000 και τών καθηγητών κατά 5.000 περίπου.

5. Μικρό ποσοστό μαθητών στη Μ. Παιδεία και σπουδαστών στην Άνώτατη.

Στην Ελλάδα οι μαθητές της Μ. Παιδείας είναι τὰ 30% τών μαθητών της Στοιχ. Παιδείας, ενώ στην Ίταλία είναι 40%, στο Βέλγιο 62%, στη Γερμανία 70%, στην Άγγλία 85%.

Τò ποσοστό τών φοιτητών στις αναπτυγμένες χώρες είναι 16 - 18 ανά 1.000 κατοίκους, ενώ στις υπανάπτυκτες είναι 1 - 3. Στη χώρα μας ή αναλογία αυτή είναι 3,1.

6. Μικρό ποσοστό του έθνικού εισοδήματος για την Παιδεία. Τò ποσοστό αυτό στις αναπτυγμένες χώρες είναι πάνω από 3%, ενώ στις υπανάπτυκτες είναι γύρω στο 1,5%. Σύμφωνα με επίσημα στατιστικά στοιχεία της Ούνεσκο, οι χώρες της Δυτ. Εύρώπης ξοδεύουν 3,2% του έθνικού εισοδήματος για την Παιδεία. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με πίνακα που δημοσίευσε ή Όργάνωση Συνεργασίας και Οικονομικής ανάπτυξης, τò ποσοστό του έθνικού εισοδήματος που διατίθεται για την Παιδεία είναι: ΗΠΑ 4,53%, Σουηδία 4,14%, Όλλανδία 4,23%, Άγγλία 3,67%, Γαλλία 3,50% Ίταλία 3,42%, Γιουγκοσλαβία 2,60%, Τουρκία 2,05%, Ελλάδα 1,41%.

Μικρό ποσοστό του προϋπολογισμού για την Παιδεία. Τò ποσοστό αυτό στη χώρα μας τò 1962 ήταν 7,2%, δηλ. σε γενικό σύνολο εξόδων του προϋπολογισμού 26.190 εκ. για την Παιδεία διατέθηκαν 1.735 εκ. Στις αναπτυγμένες χώρες τò ποσοστό αυτό είναι 15 - 30%. Και όσο λιγώτερο ξοδεύει τò Κράτος για την Παιδεία, τόσο μεγαλύτερες είναι οι έλλείψεις και οι αδυναμίες της, τόσο λιγώτερο κοινωνικοποιημένη είναι, άρα τόσο περισσότερο άριστοκρατική και αντιδημοκρατική.

8. Μικρή ανά κάτοικο δαπάνη για την Παιδεία. Η δαπάνη για την Παιδεία ανά κάτοικο στις υπανάπτυκτες χώρες είναι 0,5 - 5 δολάρια, ενώ στις αναπτυγμένες είναι 15 - 80 δολάρια. Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα είναι (1962) 6,5 δολάρια, ενώ στην Άγγλία 24,3, στο Βέλγιο 18,2, στη Γαλλία 22,7, στη Δανία 27, στη Σουηδία 36,2, στις ΗΠΑ 56,3, στη Σ. Ένωση 83 κ.λ.π. (Κ. Καλλία: Τò Έκπαιδευτ. Πρόβλημα σελ. 76).

9. Χαμηλό επίπεδο τεχνικής Παιδείας. Στη χώρα μας σε 1.000 κατοίκους αναλογούν 5,2 μαθητές τεχνικής εκπαίδευσως, ενώ στη Δ. Γερμανία αναλογούν 44, στη Δανία 22, στην Πολωνία 20,7, στο Βέλγιο 20,8, στην Όλλανδία 17,9, στη Βουλ-

γαρία 12,2 κλπ. (Ξ. Ζολώτα: Οικονομική ανάπτυξεις και τεχνική εκπαίδευσις, σελ. 57).

Τὰ παραπάνω συγκριτικά στοιχεία δείχνουν και τή μεγάλη καθυστέρηση της Έλληνικής Παιδείας, αλλά και τήν κύρια πηγή τών μεγάλων ελλείψεων και αδυναμιών της. Στην Ελλάδα τò Κράτος ξοδεύει πολύ λίγα για τήν Παιδεία. Είναι όμως γνωστό ότι ή ποσότητα και ή ποιότητα της Παιδείας εξαρτώνται από τὰ χρήματα που ξοδεύει γι' αυτή τò Κράτος. Και τò άληθινò ενδιαφέρον ενός κράτους για τήν Παιδεία και τή μόρφωση του λαού, φαίνεται από τις πιστώσεις του κρατικού προϋπολογισμού για τήν Παιδεία και όχι από τις πανηγυρικές διακηρύξεις και τις δημαγωγικές υποσχέσεις τών κυβερνητών του.

Τò ίδιο τò ύπουργείο Παιδείας (Ύπηρεσία Μελετών και Συντονισμού) διαπιστώνει ότι:

«Η ελληνική Παιδεία πάσχει από χρονίαν ανεπάρκειαν οικονομικών μέσων... Διά να ικανοποιηθώσιν αί σημερινάί ανάγκαι της παιδείας απαιτείται τουλάχιστον διπλασιασμός τών σημερινών πιστώσεων, και διά τας νέας ανάγκας απαιτείται έν συνεχεία ή διαρκής αύξησις αυτών».

Και ό Βρετανός καθηγητής Μ. Έλβιν σε έκθεσή του προς τόν Όργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης τονίζει ότι:

«Έκείνο που πάνω άπ' όλα χρειάζεται ή ελληνική εκπαίδευση είναι άπλούστατα, τὰ οικονομικά μέσα».

Και ενώ ή Ελλάδα ξοδεύει τόσα λίγα για τήν Παιδεία, έχει τὰ πρωτεία στις στρατιωτικές δαπάνες.

Ξοδεύει γι' αυτές τò 5,4% του έθνικού της εισοδήματος, ενώ οι χώρες της Δ. Εύρώπης, οι σύμμαχοί της στο ΝΑΤΟ, ξοδεύουν κατά μέσο όρο 3,5%. Η Τουρκία, μάλιστα, ξοδεύει μόνο 2,6%.

Κατά τήν γνώμη του Γερμανού καθηγητού Ροντενστάϊν:

«Η πιό έγκληματική παραγνώριση στην όποία είναι δυνατόν ένα έθνος να περιπέσει, είναι ή φειδώ σε πιστώσεις για τις ανάγκες της Παιδείας».

Τέτοια έγκληματική παραγνώριση σημειώνεται σ' όλη τή 10ετία που κυβερνά τή Χώρα μας τò κόμμα που αντίστρατεύεται τήν κοινωνική πρόοδο και τήν πνευματική άνύψωση του λαού.

Με τούς άγώνες της σπουδάζουσας νεολαίας, τών εκπαιδευτικών λειτουργών και όλου του λαού οι πιστώσεις για τήν Παιδεία (μαζί με τις επενδύσεις) αύξήθηκαν από 2.033,5 εκατ. τò 1962 σε 2.536,5 εκ. τò 1963. Τò ποσοστό του Κρατικού προϋπολογισμού για τήν Παιδεία αύξήθηκε σε 9,7% περίπου.

Ό άγών όμως για τήν αύξηση του ποσοστού πρέπει να συνεχιστεί ως που τò ποσοστό να φτάσει και να ξεπεράσει τò 15%, γιατί τò 15% δέν είναι άρκετό. Είναι άπλώς τò άπόλυτα άπαραίτητο ποσοστό με τò όποιο μπορούν να εξασφαλιστούν τὰ οικονομικά μέσα για τήν ύλική ύποδομή που θα στηρίξει τò οικόδομημα μιās συγχρονισμένης και αναγεννημένης έθνικής Παιδείας.